

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCXIV. ad annum CCCXLVI.

Parisiis, 1644

De cruce quae apparuit Constantino in caelo. Capvt IV.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15072

ANNO
CHRISTI
325.

μιλλον. ④ δὲ μὲν Κωνσταντίνου παρα-
τεπτόμενοι πολλῶν μὲν κατελήφε-
σαν γῆν, πολλὰ δὲ λαφύρα ἔσπελα
τῷ πολέμου σωήροντο, δρόμων δὲ
μᾶλλον τῆς νίκης, ἢ ἀπολαύσεως τῆς εὐ-
λημμένων χερσαίων. ἤδη δὲ λοι-
πὸν ἦσαν πρὸς ⑤ κάματον ἀπαγο-
ρῶντες, καὶ πρὸς τὴν πυκνότητά τῆς
πόνων ἐνδιδόντες.

rentes & vrbe ipsa dignos. Con-
stantini vero milites in armis
stantes instructi, multam qui-
dem terram occupauerant, mul-
ta vero spolia & exuias belli
collegerant, cursu magis victo-
riæ vtentes, quam fructum ali-
quem percipientes ex rebus ca-
ptis. Ceterum longa defatiga-
tione fracti, nimia laborum assi-
duitate languentes erant & re-
missi.

Περὶ τῆς αὐροῦ ἡ οὐρανῶς ἐπιφανείας
τῷ βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ.

*De cruce quæ apparuit Con-
stantino in cælo.*

ΚΕΦΑΛ. Δ΄.

CAPVT IV.

ΟΥΤΩ δὲ κεκμηδύνης τῆς μά-
χης, καὶ τῆς παρατάξεως ἰσορ-
ροῦ οὐσίς, οὐρανὸν ὁ θεὸς Κων-
σταντίνον ὀπλίξει, δείξας αὐτῷ τὸ σω-
τήριον τῆς αὐροῦ σύμβολον φωτει-
δὸς ἐν οὐρανῷ. γραμματέα δὲ ἐμή-
νυε τῆς ὀφείας τῶν δυνάμεων, λέγον-
τα· τούτω νικᾷ. ἴτε τοῦ δήμημα ποῖς
μὲν ἀπίστοις μῦθος ① δοκεῖ καὶ πλά-
σμα, ποῖς δὲ ἡμετέροις δόγμασι κε-
χαρισμένῳ· ποῖς δὲ ἀληθῆ πρὸς θεὸν
συνειδημένοις, ἐναργῆς τῆς ἀσάμα-
τῳ ἢ ἀποδείξει. ὁ γὰρ τῶν συμβόλου
ζωγράφος θεὸς ἔδειξεν ἔργῳ μὲν ταῦ-
τα τῶν ἀληθῶς ὄντων τῶν γραμματέων
χαρῖν. εἰ δὲ μήπω πείσομεν ἃ γρα-
φομένῳ πρὸς τὸν γὰρ ἰσορείας γραφο-
μεν, διὰ τὸ μικρὸν αἰῶν ἡμᾶς τῆ
χρησιμῶν συλλέγειν τῆς ἐκείνων βίβλιων
μυθῶν ἀλλ' ἐκ τῶν ἐφ' ἑξῆς ἀπιστεῖν
δεῖ, ἃ ἔστιν ἡμετέρας ἡγεσίας οἱ Κων-
σταντίνῳ Κωνσταντίνου παιδὶ συμπα-
ρατάξαμενοι, καὶ αὐτοπλήσαντες, τῆ πα-
λαιῶν ἀπιστίῳ νεαρῶν ὀφείσιν ἐθερά-
πυσαν. εἴτε γὰρ Ἑβραῖοι εἴεν οἱ τούτοις
tatem nouis visionibus sanarunt.

CVM ad hunc modum pugna-
re decreuissent, & copiæ vi-
ribus pares utrimque starent in-
structæ, Deus Constantinum cæ-
litus armat, ostendens ei in cælo
salutare crucis signum ex lucis
splendore in cælo figuratum. li-
teræ vero visionis vim omnem
& sensum explicabant, quibus
scribebatur: Hoc vince. Hæc
narratio infidelibus fabula &
commentum esse videtur in
gratiam doctrinæ nostræ: sed ve-
ra credere asuetis, certa rei ge-
stæ declaratio. Nam Deus qui si-
gnum istud pinxit, re ipsa postea
ostendit gratiam literis signifi-
catam, minime vanam fuisse.
Quod si nondum persuademus
quod scribimus, (prius enim hi-
storiam scribimus, eo quod rem
omnem paulo altius arcessentes,
colligamus quæ ab illo vtiliter
gesta sunt in vita) verum iis quæ
deinceps sequuntur credere o-
portet, quæ cum nostra etiam æ-
tate qui sub Constantio Con-
stantini filio militabant, suis vi-
dissent oculis, veterem infideli-
Si Hebræi his contradixerint,

Exod. 14.

Exod. 3.

Exod. 19.
4. Reg. 19.

Iofue 10.

Plutarch.
in Alexand.

multa ex eorum libris incredibilia proferrī possunt, quæ tamē vera esse creduntur : vt maria pedibus peragrari, aquas velut muros concretas stare & solidas, per pelagus iter fieri, Deum in rubo loqui, flammam leges ferre, tubam sine organo in solitudine personare, angelos ad prælium instrui, principes militiæ Domini pro exercitu pugnare, & lapides velut grandinem cadere, & tela ignea pro consuetis hastis emitti. nihilominus omnes qui recte sapimus, istis citra examen assentimur. Deo enim volente, nihil est quod fieri non possit. Si vero gentiles miraculum istud minus probauerint, multa dicere possumus, quibus nunc censemus esse superlegendum. Quanta Alexandro volenti copias Granicum flumen traicere & bellum Dario inferre, vaticinati sunt arioli? atqui hæc eorum commenta nullam euidentem sui demonstrationē habent. Quomodo Socratis philosophi dæmonium voce prænuntiabat illi rerum non agendarum euentus? Quomodo vero quæ de Pythagora Samio ab ipsius discipulis scripta sunt? Poetarum figmenta, ac quo pacto inter illos nonnulli fama celebres, quosdam eorum quos deos esse existimant, vna cum ipsis militare & bellare scribant, consulto prætereo, ne quis fabulosa cum veris, & quæ nusquam gesta cum gestis comparare me putet. Præpotentem enim Christi gratiam, ex quo inter homines ea exuberavit, & in cælo, & in terra, & in mari, & in plantis, & in lignis, & in vestibus, & in morbo, & in fanitate, & in cibo,

ἀνπλέροντες, πολλὰ τούτων ἀπίθανώτερα τὰ ἐν ταῖς ἐκείνων βίβλοις περιβόητα· θαλάσσια πεζοποροῦντα, καὶ ὕδωρ περὶ χεῖρας, καὶ πέλαγος ὁδοιποροῦντα, καὶ θεὸς ἐν βάτω φεγγερόμορος, καὶ φλόξ νομοθετεῖσα, καὶ σάλπιγξ ἀνὸς ὄργανου τὴν ἔρημον σωτηροῦσα, ἔσφαιροι συμπαρατατόμοι, καὶ ἄρχιστρατηγὸν διωάμεως κρείου τῆς φάλαγγος ὑπέρμαχου ἄνδρα, καὶ λίθοι χαλάζης, καὶ βέλγη πυρός ἀπὸ τῆς σπηλαίων δόρατων βαλλόμενα· καὶ ὁμοῦς ἀνεξέταστος πάντες οἱ δὲ φρονουῦτες σιωπῶμεθα. Θεοδῶδ βουλομένη οὐδὲν αἰώνιον. εἶπε Ἕλληνας εἶεν ὁ δαῦμα μὴ παραδεχόμενοι, πολλὰ ἔχοντες εἰπεῖν, ἀ μὴ βουλομένη λέγειν. ποῦσα Ἀλεξάνδρου μέλονται φησὶ ὁδοῦ τῆς Ἰππὶ Γρανικῶν πέλεμον, ἔτι τὴν Ἰππὶ Δαρίου φάλαγγιν, ἐπεδείσαντες χρησιμολόγοι; καίτοι τὰ ἐκείνων πλάσματα τῆς φαινομένης ἀπὸ δόξης ἐκείνης. πῶς τε Σωκράτης τῷ φιλοσόφῳ δαίμονι διὰ φωνῆς περιεμύνηε τῆς μὴ πρακτικῆς ἢ ἐκβασιν; ἔτι τὰ περὶ Γυδοῦρου τῆς Σαμίου ὑπὸ τῆς ἐκείνου μαθητῶν σιωπῶμεθα; εἰ λέγειν καὶ τὰ τῶν ποιητῶν πλάσματα, καὶ πῶς ἕνεκεν τῆς αὐτοῖς βυδωκίμων, καὶ συμπολεμῶν αὐτοῖς ἕνας τῆς αὐτοῖς νομοθετῶν θεῶν ἵνα μή τις τὰ μυθώδη τοῖς ἀληθεῖς, ἔτι τὰ μηδαμῶς παραχθέντα τοῖς παραχθεῖσιν ἀνεξέταστον νομίση. τὴν γὰρ πολυδύαμον τῆς * Θεοδῶδ χειρὶν, ἀφ' οὗ πρὸς εἰς ἀνεξέταστον ἕως, καὶ ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ ἐν θαλάσῃ, καὶ ἐν φυτοῖς, καὶ ἐν ζώοις, καὶ ἐν ἰματίοις, καὶ ἐν νόσῳ, καὶ ἐν ὑγείᾳ, καὶ ἐν βρωτοῖς, καὶ ἐν ποτοῖς,

ANNO CHRISTI 325.

ANNO CHRISTI 325.

ποτίς, ἀλλ' ἐπιφαρμακόν τε γυομέ-
νῳ, Ἐπινομήνῳ κ' ἐσομένην δερα-
πίαν, κ' ὁ πειραδέντες μὲν ἴσασι,
κ' ἡμεῖς δὲ κ' ὁ ἴδιον καιρὸν ὡρεσι-
ούσης τῆς ἰσοετίας ἐκδησόμεθα.

& in potu, tutissimum præfidiū,
& malorum tam præsentium
quam futurorum remedium es-
se, experti norunt, & nos etiam
in progressu historiae suo tempo-
re exponemus.

Περὶ τῆς σίγῃς ἔπιποίησεν ὁ βασιλεὺς
Κωνσταντῖνος ἀντίτυπον τῆς ὁφθέν-
τος αὐτῷ σταυροῦ ἐν οὐρανῷ.

*De vexillo quod fecit Constan-
tinus ad exemplum crucis in
caelo a se visa.*

ΚΕΦΑΛ. ε'.

CAPVT V.

Ὁ Δ' οὖν Κωνσταντῖνος πῶς ἔδειξεν
ματῶς ὄψιν εἰς Ἑλλάδος γῆμα
μεταβαλὼν, κ' χρυσοκολλήτοις λίθοις
σωσαρμόσας, εἰς ὄρεα πὸς τε ἀπαρτή-
σας ὑψηλοτάτου ὄψιν, ἐδίδου φέρειν
ποῖς ὡρεσίπρωσι, ἢ τῆς γραμμάτων
ὑπόθεσιν διὰ τῆς ἔργων λοιπὸν ὀπλι-
τῶν. κ' τῆς ἐλπίδος οὐ διήμυρτε, ἔατ-
τον μὲν οἷς τε δεκατῆς βίβλους, παχυ-
πέραν δὲ τῆς ὄψεως πῶς νύκτω ἕστο-
δεξάμεν.

CONSTANTINVS igitur si-
gnum quod viderat, in ve-
xillum suum transtulit, idque au-
ro & lapidibus preciosis intex-
tum: ac in longissimæ hastæ cu-
spide præfigens, primis equiti-
bus perferendum dedit, litera-
rum promissa reip̄a deinceps
explorare cupiens. Nec spe sua
frustratus est. cito enim cū cre-
didisset iis quæ viderat, pene ci-
tius victoria potitus est.

Περὶ τῆς κ' τῆς ἀσθεοῦς Μαξεντίου
νίκης τῆς ἀσθεοῦς βασιλέως
Κωνσταντῖνου.

*De victoria quam pius Con-
stantinus ab impio Maxen-
tio reportavit.*

ΚΕΦΑΛ. ς'.

CAPVT VI.

Ὁ ΜΕΝ οὖν Κωνσταντῖνος τὴν πο-
λίω ἔπιλέμου κάματον τῆς πύσης
ἕστοπευμένονος, κ' τὸ δὸτ τὸ Ρώμης
στρατὸν οὐχ ὑφορσόμεν, γυναίως
ἀν' ἀπαρτήσασ. Μαξέντιος δὲ πῶς
Κωνσταντῖνου ἀλλήλων δέσας, ἐπὶ τε
κ' τὸ μῖστος Ρωμαίων ὑφορσόμενος
ὡρεθς γδ τῶν πλείστοις διὰ πῶς ἀσω-
πίαν αὐτῷ διεβέβλητο· ἐσκέψατο δὲ
λῶ πῶς ὀπλιτου μετελθεῖν. ὁ δὲ
δὸτ γέφυρα ἰὼ εἰς μηχανῆς εἰδος
δὸτ τῆς ποιούτων συμπαγίστα. τὸ μὲν
γδ φανόμενον αἰώθεν, διὰ βίας ἰὼ
τῷ Κωνσταντῖνον ἕστοδεξομένη· τὸ δὲ λῶ δαυόν, παγίς ἰὼ πλάνης, ποῖς ἐκεί-
Concil. Tom. 2.

CONSTANTINVS magnum
belli laborē fide præciciens,
& Romanum exercitum mini-
me reformidans, suos contra
fortiter instruxit. Maxentius ve-
ro Constantini vires metuens,
& Romanorum in se odium su-
spectum habens (plurimis enim
ob nequitiam suam inuisus erat)
dolo moliebatur insidias: dolum
in ponte parabat, quem hac arte
compegit. Quod aperte extabat
& apparebat, Constantinum re-
cipere & transitum præbere pos-
se videbatur: sed latebat occulte
deceptionis laqueus, ad illius pe-
Sf